

הנהלת ההסתדרות הציונית
המחלקה לארגון
ירושלים, ת.ד. 92, טלפון 4671. טלגרמות: ציונית ירושלים

133/10147

כ"ג בסיון תשי"ח
11.6.58

לכבוד
שר החינוך והתרבות
מר זלמן ארן
ירושלים

אדוני השר,

בעקבות השיחה שהתקיימה ביום ט"ז בסיון תשי"ח (4.6.58) בינך לביני ויתר חברי המשלחת של הנהלת בית הנכות הלאומי בצלאל בענין הקמתם של בנייני המוזיאון החדשים, הנני שולח לך בזה, בהחאם לבקשתך, את החומר הבא, שבו תמצא פרטים על עמדתה של הנהלת בצלאל בענין זה:

- (1) העתק מכתבי אליך מיום 5.5.58 ;
- (2) העתק מכתבי אל מר ג' אגרון מיום 5.5.58 ;
- (3) העתק מכתבו של ד"ר וולטר איתן אל מר ג' אגרון מיום 27.5.58 .

כמו-כן אסכם להלן בקיצור את השקפתנו ואת הצעותינו לפתרון הבעיות שנתעוררו.

(א) במשך 52 שנות קיומו התפתח בית הנכות הלאומי בצלאל לאחד ממוסדות התרבות החשובים של מדינת ישראל ושל העם היהודי כולו. טמונים בו אוצרות עצומים של אמנות יהודית וכללית וגדולים הסיכויים להמשכו ולהגברתו של קיבוץ האוצרות האמנותיים מגלויות רבות. כאשר יהיה אפשרי להציג את האוצרות האלה במילואם לעיני הקהל, יחגלה תפקידו של בצלאל כמוזיאון לאומי מרכזי של עם ישראל.

בית הנכות בצלאל שייך גם מבחינה פורמלית להסתדרות הציונית העולמית והנהלה הציונית רואה בו נכס שהיא אחראית לו כלפי התנועה הציונית. ההנהלה הציונית מספקת את הרוב המכריע של תקציב המוסד הזה, כ-65,000 ל"י מחוץ תקציב כולל של בערך 100,000 ל"י לשנה, ודואגת להתפתחותו המתמדת.

נשיא בצלאל הוא נשיא ההסתדרות הציונית העולמית, ד"ר נ. גולדמן, יו"ר מועצת המנהלים של בצלאל - הוא החתום מטה, שתקציב בצלאל הוא חלק אינטגרלי של תקציב מחלקתו, מחלקת הארגון של התנועה הציונית, יו"ר הקורטריון הוא ד"ר וולטר איתן.

ליד בית הנכות קיימת "אגודת ידידי בית הנכות הלאומי בצלאל", שמספר חבריה קרוב ל-1000 ורב מספר הידידים והתומכים של בצלאל בחו"ל, המוכנים לגייס אמצעים ניכרים לבנין החדש של המוזיאון.

(ב) "הועדה להקמת מוזיאון לאומי" שמונתה על-ידיך, לא התחשבה באופיו המיוחד של בצלאל. מהתחלה לא ניתנה לבצלאל נציגות מתאימה בוועדה הנ"ל, החתום מטה צורך על ידך לוועדה כנציג-יחיד של בצלאל לאחר שהרכב הועדה שא הושלם כבר. הועדה הגיעה לידי מסקנות והחלטות וניהלה, לעתים בלי כל התייעצות עם נציגי בצלאל, פעולות שהיו בניגוד לצרכים המיוחדים של בצלאל. דוגמאות ליחס זה ניתנו במכתבים שהעתיקתם ר"ב.

לכל אחד משני המוזיאונים יש חפקיד מיוחד ולכל אחד מהם יש ההכרח שיהיה אופי מיוחד. מיזוגם, איחודם או "בליעת" האחד ע"י השני בכל צורה שהיא - יביאו נזק לשניהם גם יחד. זה לא יביא תועלת לאף אחד וזהו חסר-תקדים במוזיאונים בעולם. ביחוד שהמציאות המיוחדת שלנו תובעת עצמאות לכל אחד מהמוזיאונים. מוזיאון בצלאל הנהו ויישאר עוד לאורך ימים מוזיאון של העם היהודי ותפקידו העיקרי הוא בקיבוץ האמנות היהודית והצלתה משכחה ולעתים אף מכליון מארצות התפוצות והגלויות.

בוודאי תפקידים נפרדים יש גם למוזיאון הארכיאולוגי, הזקוק לעצמאות בתוך המדע הארכיאולוגי הצעיר והדינמי שלנו בארץ.

(ג) לכן יש לדעתנו לשמור על עצמאותו של בצלאל כמוזיאון לאומי-עממי גם להבא, כדי לאפשר לו את מילוי תפקידיו המיוחדים והשונים מתפקידיו של מוזיאון ארכיאולוגי. בו בזמן אנו מחייבים שיחוף פעולה מכסימלי בין שני המוזיאונים - בצלאל והמוזיאון הארכיאולוגי - ביחס להקמת הבניינים החדשים.

(ד) המומחה לבנין מוזיאונים, ד"ר פ. מיניסי מאיטליה, תמך בעת ביקורו האחרון בישראל בעקרונות הנ"ל בדבר הצורך להבטיח את עצמאותו של בצלאל ואת התפתחותו בעתיד בהתאם לאופיו המיוחד. הועדה לא התחשבה בדעותיו של מומחה זה.

מר מיניסי הציע את החלוקה הבאה של שטח הבנין, בהתאם לאופי המוזיאונים ובהתאם לצרכיהם:

לבצלאל	17.950	מטר מרובע
למוזיאון הארכיאולוגי	5.740	" "
לשרותים המשותפים	2.520	" "

דהיינו: כ-70% של השטח לבצלאל (בהתחשב עם אוצרות האמנות המצויים כבר היום הזה במרתפי בצלאל), כ-20% למוזיאון הארכיאולוגי, וכ-10% לשרותים המשותפים. אולם הועדה הטכנית של "הועדה להקמת מוזיאון לאומי" הציעה לחלק את שטח הבניינים בין שני המוזיאונים כדלקמן:

לבצלאל	10.000	מטר מרובע
למוזיאון הארכיאולוגי	7.000	" "
לשירותים משותפים	3.000	" "

דהיינו: 50% של השטח לבצלאל והעלתה שלא לצורך את שטח השירותים ל-30%.

אולם הועדה לא הסתפקה גם בחלוקה זו ועם ביקורו השני והנוכחי של ד"ר מיניסי בארץ נתנה לו את ההנחיות הבאות לגבי חלוקת השטח:

לבצאל	1.500	מטר מרובע
למוזיאון הארכיאולוגי	1.500	" "
לשרותים משותפים	2.000	" "

דהיינו: הורידה את שטח בצאל מ-70% ומעלה ואח"כ מ-50% ל-30% בלבד. נוסף לכך העלתה את אחוז השטח של השרותים המשותפים מ-10% שבתכנית מיניסי לכדי השטח הפנטסטי של 40%.

כאן בולטים לעין 2 דברים:

(א) ההשוואה השרידותית והבלתי מבוססת של השטח המיועד לבצאל לזה של המוזיאון הארכיאולוגי בניגוד גמור למציאות ולצרכים;

(ב) הפרזה עצומה בשטח השירותים והכפלתם פי ארבע מתכניתו של מיניסי. הפרזה בשירותים - נגדה הרי נשמעת בקורת מוצדקת בארץ באחרונה והועדה הלכה בה בכיוון זה.

(ה) נוכח המצב המתואר לעיל הננו מציעים את השינויים הבאים, שמטרתם לחדש את שיתוף הפעולה המלא בין הצדדים ולהבטיח פעולה יעילה למען הגשמת צרכי חכמת הבניין:

1. "הועדה להקמת המוזיאון הלאומי" תורכב מחדש על בסיס פאריטטי: 5 נציגים של בצאל ו-5 נציגים ליוזמי הארכיון הארכיאולוגי וכן מר ג' אגרון כיו"ר הועדה. הנהלת בצאל תציע מועמדים משלה לנציגות של בית הנכות בצאל.
2. תכנון הבניין לכל אחד משני המוזיאונים יהיה בידי ועדות בנין נפרדות, חוץ תיאום ושיתוף בין שתיהן. הוועדה הפאריטטית תשמש וועדת תיאום בין שני הגופים האלה ותבטיח את ניהול העניינים המשותפים של שני המוזיאונים.
3. חלוקת השטח תיעשה על יסוד המלצותיו של מומחה אונסקו, ד"ר מיניסי.

הנני מקווה שיהיה באפשרותך לנקוט בזמן הקרוב בצעדים רצויים, כדי להגיע בהקדם לידי הסדר שיאפשר את חידוש העבודה הסדירה בזמן שהותו של ד"ר פ. מיניסי בארץ. כל דחייה חפגע בביצוע התכנית של הבנייה. מאליו מובן, שלא היינו רוצים להגיע למצב, שבו נהיה נאלצים לפנות פנייה עצמית לגורמי חוץ.

בכבוד רב,

(-)

צבי לוריא

יו"ר מועצת המנהלים
של בית הנכות הלאומי בצאל